

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci/147851,W-Krakowie-odslonieto-pomnik-Pla-Telekiego-wegierskiego-premiera-przyjaciela-Pol.html>
26.04.2024, 06:33

W Krakowie odsłonięto pomnik Pála Telekiego - węgierskiego premiera, przyjaciela Polski

14 sierpnia 2021 r. na terenie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie

odślonięto pomnik Pála Telekiego, hrabiego Szék, dwukrotnego premiera Węgier (1920-1921 i 1939-1941), wielkiego przyjaciela Polski, który pomagał nam w czasie wojny polsko-bolszewickiej, a także w obliczu niemieckiej agresji w 1939 r.

Uroczystość uświetniła Orkiestra Reprezentacyjna Straży Granicznej w Nowym Sączu, która zagrała na wstępie hymny narodowe Węgier i Polski. Gości witał Jerzy Giza z Komitetu Społecznego Budowy Pomnika Pála Telekiego w Krakowie. Po wystąpieniu prof. Tomasza Gąsowskiego, przewodniczącego komitetu honorowego budowy pomnika, rzeźbę odślonili: Renata Groyecka (wiceprezes komitetu społecznego), przewodniczący Sejmiku Województwa Małopolskiego Jan Duda, marszałek małopolski Witold Kozłowski, prof. Gąsowski i Piotr Ossowski, syn Andrzeja Ossowskiego, zmarłego w styczniu tego roku prezesa Komitetu społecznego budowy pomnika.

Krakowski IPN reprezentowała podczas uroczystości zastępca dyrektora oddziału Cecylia Radoń. Przy okazji zaprezentowano plenerową wystawę pt. „Pál Teleki i Polska”, przygotowaną przez Węgierskie Archiwum Narodowe oraz Archiwum w Segedynie, udostępnioną w Polsce przez krakowski #IPN. W gmachu biblioteki odbył się także panel dyskusyjny, zatytułowany „Pál Teleki i relacje polsko-węgierskie w XX wieku”. Udział wzięli: prof. Tomasz Gąsowski, dr hab. Tadeusz Kopyś i dr Wojciech Frazik. Rozmowę poprowadził dr Marcin Chorążki.

Rzeźba przedstawiająca hrabiego Telekiego stanęła w Krakowie już 4 listopada 2020 r., ale z powodu pandemii koronawirusa, zamiast oficjalnego odślonięcia pomnika, odbyła się jedynie kameralna uroczystość z udziałem kilku osób. Dzieło wykonał prof. Stefan Dousa. Rzeźba została sfinansowana z dotacji celowej Województwa Małopolskiego.

Organizatorzy uroczystości: Marszałek Województwa Małopolskiego, Przewodniczący Sejmiku Województwa Małopolskiego, Komitet Honorowy Budowy Pomnika Pála Telekiego w Krakowie, Komitet Społeczny Budowy Pomnika Pála Telekiego w Krakowie, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie, Oddział IPN w Krakowie.

Pomógł w wojnie z bolszewikami i odmówił Hitlerowi

Pálowi Telekiemu zawdzięczamy m.in. transporty z amunicją i wyposażeniem wojskowym, które Wojsko Polskie otrzymało od rządu węgierskiego w czasie wojny polsko-bolszewickiej. Gdy hrabia po raz drugi sprawował urząd premiera, latem 1939 r. nie wahała się odmówić Hitlerowi udziału w zbrojnej agresji na Polskę. Po ataku Niemców i Sowiec, to za sprawą Telekiego, Węgry przyjmowały uciekających polskich żołnierzy i ludność cywilną.

W 2001 r. hrabia Teleki został pośmiertnie odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej.

[Węgiersko-Polski Komitet Opieki nad Uchodźcami](#)

(1939-1944)

Zaraz po wybuchu wojny Węgrzy powołali komitet udzielający bezinteresownej pomocy polskim uciekinierom. Działał on nieprzerwanie od września 1939 do marca 1944 i dzielił się na 5 wydziałów odpowiadających za zakwaterowanie, tworzenie obozów, opiekę nad chorymi, kierowanie do pracy i administrację.

**„Pál Teleki. Syn Węgier, brat Polski”
wyprodukowany przez krakowski IPN dokument filmowy**